

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 11/19/2014
Spisová značka: 32 Cdo 2031/2013
ECLI: ECLI:CZ:NS:2014:32.CDO.2031.2013.1
Typ rozhodnutí: USNESENÍ
Heslo: Překážka věci rozsouzené (res iudicata)
Směnečný a šekový platební rozkaz
Dotčené předpisy: § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. ve znění do 31.12.2012
§ 104 odst. 1 o. s. ř.
§ 159a odst. 5 o. s. ř.
Kategorie rozhodnutí: E

32 Cdo 2031/2013

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Hany Gajdziokové a soudců JUDr. Miroslava Galluse a JUDr. Pavla Příhody v právní věci žalobce **J. S.**, zastoupeného JUDr. Danou Ondřejovou, Ph.D., advokátkou se sídlem v Břeclavi, Fintajslova 1352/27, proti žalované **ČSOB Leasing, a.s.**, se sídlem v Praze 4, Na Pankráci 310/60, PSČ 140 00, identifikační číslo osoby 63 99 89 80, o zaplacení částky 2,190.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 25 Cm 22/2012, o dovolání žalobce proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2012, č. j. 2 Cmo 241/2012-38, takto:

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. října 2012, č. j. 2 Cmo 241/2012-38 a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. května 2012, č. j. 25 Cm 22/2012-22, **se zrušují** a věc **se vrací** soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Městský soud v Praze usnesením ze dne 31. května 2012, č. j. 25 Cm 22/2012-22, zastavil řízení (výrok I.), rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.) a o vrácení části soudního poplatku žalobci (výrok III.).

Soud prvního stupně vyšel z toho, že žalobou podanou 23. února 2012 žalobce uplatnil proti žalované nárok na náhradu škody ve výši 2,190.000,- Kč, případně nárok z bezdůvodného obohacení, na základě tvrzení, že účastníci uzavřeli 15. srpna 2007 leasingovou smlouvu č. 3790198, jejímž předmětem byl stroj Harvester 1070D. Tuto smlouvu žalovaná vypověděla 26. ledna 2010 a následně stroj žalobci odebrala. K vypořádání práv a závazků z leasingové smlouvy žalovaná vystavila finanční vyrovnání, v němž svou pohledávku vyčíslila na částku 1,641.693,- Kč. Na tuto částku vyplnila zajišťovací blankosměnku a podala návrh na vydání směnečného platebního rozkazu. Městský soud v Praze vydal dne 24. května 2011 směnečný platební rozkaz č. j. 24 Cm 160/2011-15, kterým uložil žalobci zaplatit žalované směnečný peníz ve výši 1,641.693,- Kč s 6% úrokem, směnečnou odměnu a náhradu nákladů řízení. Směnečný platební rozkaz nabyl právní moci a žalovaná podala návrh na exekuci, žalobce v průběhu exekuce dluh uhradil.

Žalobce tvrdí, že mu vznikla škoda ve výši 1,490.000,- Kč, neboť stroj žalovaná prodala za 199.000,- Kč, přestože podle odhadu znalce měl hodnotu 1,689.000,- Kč, a dále ve výši 700.000,- Kč, když žalovaná nezapočetla do finančního vyrovnání pojistné plnění poskytnuté jí Kooperativou pojišťovnou a.s. Celkem tak žalobci vznikla škoda ve výši 2,190.600,- Kč.

Zabývá se podmínkami řízení, s odkazem na ustanovení § 103 občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) soud prvního stupně dospěl k závěru, že o částce, jejíž zaplacení se žalobce domáhá, bylo již pravomocně rozhodnuto Městským soudem v Praze ve směnečném řízení směnečným platebním rozkazem. Směnka zajišťovala nárok žalované z leasingového vztahu k žalobci a jako taková byla žalovanou vyplněna. Žalobce měl a mohl uplatnit námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu ve směnečném řízení, což neučinil. V nich mohl a měl tvrdit stejné skutečnosti jako v žalobě. Dalšímu projednání věci proto brání překážka věci pravomocně rozsouzené podle ustanovení § 159a o. s. ř., a to je důvodem pro zastavení řízení.

K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze v záhlaví uvedeným usnesením potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud zjistil ze spisu Městského soudu v Praze sp. zn. 24 Cm 160/2011, že žalovaná v postavení žalobkyně se domáhala na žalobci v postavení žalovaného zaplacení směnečného penízu ve výši 1,641.693,- Kč s příslušenstvím s tvrzením o směnce vlastní vystavené 15. srpna 2007 žalovanou s doložkou „bez protestu“, kterou se žalobce zavázal zaplatit žalované směnečný peníz ve výši 1,641.693,- Kč. Obsahem spisu je směnečný platební rozkaz ze dne 24. května 2011, č. j. 24 Cm 160/2011-15, který nabyl právní moci.

Z finančního vyrovnání z 11. března 2010, ve spojení s doplněním finančního vyrovnání ze 14. června 2010, zjistil, že konečná pohledávka žalované za žalobcem po předčasném ukončení leasingové smlouvy činí 1,641.693,- Kč.

Ze směnky ke smlouvě č. 3790198 zjistil, že jako výstavce je označen žalobce, směnka byla vystavena žalované 15. srpna 2007 ve Zlíně a obsahuje částku 1,641.693,- Kč.

S odkazem na ustanovení § 104 odst. 1 a § 159a odst. 5 o. s. ř. odvolací soud uvedl, že překážka věci pravomocně rozhodnuté podle ustanovení § 159a o. s. ř. nastává zejména tehdy, jde-li v novém řízení o stejnou věc (o věc spočívající ve stejném nároku nebo stavu, o němž bylo již pravomocně rozhodnuto) a týká-li se stejných osob a předmětu řízení. Nerozhodné je postavení osob v novém řízení. Podmínka stejného předmětu je naplněna tehdy, jestliže stejný nárok nebo stav, vymezený petitum žaloby, vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn (ze stejného skutku). Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že projednání dané věci brání překážka věci pravomocně rozhodnuté. Směnka zajišťovala nárok žalované za žalobcem z finančního vyrovnání po předčasném ukončení leasingové smlouvy. Jestliže měl žalobce výhrady proti finančnímu vyrovnání zajištěnému směnkou, mohl a měl tyto uplatnit v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, což neučinil. V dané věci byla uplatněna stejná věc, která vychází ze stejných skutkových tvrzení, přičemž je nerozhodná právní kvalifikace podle názoru žalobce. Rozhodující je, že žalobce nesouhlasí se způsobem finančního vyrovnání, tak jak jej vypracovala žalovaná podle všeobecných smluvních podmínek finančního leasingu, přičemž se pak následně sám dovolává stejných smluvních podmínek a tvrdí, že žalovaná pochybila při prodeji předmětu leasingu, když jej prodala za cenu neodpovídající ceně obvyklé a nezapočetla ve prospěch žalobce poskytnuté pojistné plnění. Odvolací soud proto napadené rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil jako věcně správné.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 o. s. ř., ve znění účinném ke dni podání dovolání (tedy ve znění účinném od 1. ledna 2013),

maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, konkrétně otázky překážky věci rozhodnuté ve smyslu ustanovení § 159a o. s. ř., kterou odvolací soud posoudil rozdílně od rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, a současně má být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolatel považuje závěr soudů nižších stupňů o překážce věci rozhodnuté za zcela chybný. Žalovaná vtělila do žalované směnky pohledávku, která představovala součet dlužných leasingových splátek a smluvních sankcí, což žalobce nikdy nezpochyboval. Vzhledem k tomu, že žalobce si z důvodu velmi krátké námitkové lhůty proti směnečnému platebnímu rozkazu nemohl pořídit znalecký posudek o obvyklé ceně předmětu leasingu, musel na ochranu svých práv podat žalobu o náhradu škody. Směnečné řízení nemůže představovat ve vztahu k projednávané věci překážku věci rozhodnuté, jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 1838/2007, v němž dovolací soud uzavřel, že překážka věci pravomocně rozhodnuté není dána v případě, jde-li sice v novém řízení o tentýž právní vztah mezi týmiž účastníky, avšak opírá-li se nově uplatněný nárok o jiné skutečnosti, které tu nebyly v době původního řízení a k nimž došlo až později.

Dovolatel má za to, že námitky, které mohl použít v námitkovém řízení, a prokazování nároku na náhradu škody způsobené žalovanou v důsledku jejího neseriózního jednání při prodeji předmětu leasingu a vyřízení pojistné události, jsou založeny na nestejném skutkovém základě i na odlišném prokazování předpokladů pro úspěšné uplatnění nároku. Nárok vtělený do směnky vymáhané ve směnečném řízení a nárok na náhradu škody (vydání bezdůvodného obohacení) způsobené žalovanou nelze považovat za totožný, a to jak skutkově, tak právně, což dále podrobně rozvádí. Tento názor je podle dovolatele v souladu s usnesením Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 530/2004 (jde o usnesení ze dne 27. dubna 2005), podle něhož je tentýž předmět řízení dán tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitem vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn. S odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. října 2006, sp. zn. 28 Cdo 1633/2006, dále uvádí, že nelze přesvědčivě dovodit, že by tu šlo o totožnost předmětů řízení projednávaných v obou uvedených věcech, když tyto vychází i z rozdílného rozsahu žalobního nároku. K tomu, aby soud mohl rozhodnout o překážce věci rozhodnuté, je potřeba naplnění několika podmínek (totožnost skutku a totožnost subjektu), k čemuž nedošlo.

Dovolatel podotýká, že je běžné, že pohledávka vtělená do směnky a zajištěná pohledávka jsou dvě odlišné pohledávky, které je možné vymáhat prostřednictvím dvou na sobě nezávislých soudních řízení, což potvrzuje také současná rozhodovací praxe, na kterou odkazuje. Následně poukazuje na usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 33 Odo 202/2002 (jde o usnesení ze dne 29. května 2003), v němž dovolací soud uzavřel, že plnění ze směnky a ze zajišťovaného závazku jsou plněními samostatnými, a věřitel může vymáhat plnění jak ze závazku, tak ze směnky, a to i souběžně. Nemůže tedy v těchto řízeních nastat překážka litispence, ani překážka věci rozsouzené.

Dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a navrhuje dovolání odmítnout.

Z obsahu dovolání je zřejmé, že dovolatel vymezuje přípustnost dovolání podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. ledna 2013, přičemž pomíjí, že podle bodu 7., čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacích soudů vydaným do 31. prosince 2012 (zde 25. října 2012) projednají a

rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, tedy podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. prosince 2012.

Dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř., je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 159a odst. 5 o. s. ř. jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být v rozsahu závaznosti výroku rozsudku pro účastníky a popřípadě jiné osoby věc projednávána znovu.

Prékážka věci pravomocně rozhodnuté (rei iudicatae) tedy brání tomu, aby věc, o níž bylo pravomocně rozhodnuto, byla projednávána znovu.

Ve smyslu tohoto ustanovení jde o stejnou věc tehdy, jde-li v pozdějším řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž již bylo v jiném řízení pravomocně rozhodnuto, a týká-li se stejného předmětu řízení a týchž osob.

Tentýž předmět řízení je dán tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitem vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn (ze stejného skutku). Podstatu skutku (skutkového děje) lze přitom spatřovat především v jednání (a to ve všech jeho jevových formách) a v následku, který jím byl způsoben; následek je pro určení skutku podstatný proto, že umožňuje z projevů vůle jednajících osob vymezit ty, které tvoří skutek. Pro posouzení, zda je dána překážka věci pravomocně rozhodnuté, není významné, jak byl soudem skutek, který byl předmětem řízení, posouzen po právní stránce. Překážka věci pravomocně rozhodnuté je dána i tehdy, jestliže skutek byl soudem posouzen po právní stránce nesprávně, popřípadě neúplně (např. skutek byl posouzen jako vztah ze smlouvy, ačkoliv ve skutečnosti šlo o odpovědnost za bezdůvodné obohacení). Co do totožnosti osob není významné, mají-li stejné osoby v různých řízeních rozdílné procesní postavení (shodně srov. např. důvody rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněných pod čísly 60/2001, 31/2002 a 85/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Směnka je v právní teorii obvykle definována jako dlužnický dokonalý cenný papír, jímž za předpokladu splnění přísných formálních náležitostí vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky v určitém místě a čase stanovenou peněžitou částku a ve sporu o uplatnění směnečných práv je jediným a dostatečným důvodem k placení. I když se vystavení směnky zpravidla opírá o určitý důvod (kauzu), vzniká ze směnky specifický (směnečný) právní vztah, jehož abstraktní charakter tkví v tom, že právní důvod (kauza) není pro jeho existenci významný a ze směnky nevyplývá. Směnka plnicí zajišťovací funkci ovšem není k zajištěnému závazku ani akcesorická, ani subsidiární. Směnka, lhostejno v jaké funkci, stojí ve vztahu k jiným závazkům vždy v postavení zcela samostatného, na souvisejícím obecném závazku zcela nezávislého, závazku.

V řízení o vydání směnečného platebního rozkazu jde skutkově o proplacení směnky vydané dlužníkem (žalobcem) věřiteli (žalované) a předmětem řízení je právo směnečného věřitele na její zaplacení, aniž by bylo (a muselo být) v návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu tvrzeno, jaký závazek směnka zajišťuje. V projednávané věci jde o nárok na náhradu škody (příp. o nárok na vydání bezdůvodného obohacení) z porušení leasingové smlouvy, tedy o nárok založený na odlišných skutkových tvrzeních.

V každém z těchto řízení je jiný právní důvod uplatněného nároku a jiný předmět řízení.

Ostatně o samostatnosti plnění ze směnky a plnění ze smlouvy svědčí i judikatura Nejvyššího soudu k otázce, zda věřitel může vymáhat vedle plnění na směnku i plnění směnkou zajištěné pohledávky, a to i souběžně. V obou řízeních je pak na dlužníkovi, aby prokázal, že splnil svůj závazek vůči věřiteli, a to buď uspokojením zajištěné pohledávky, nebo platbou směnky (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000, uveřejněný pod č. 59/2004 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2003, sp. zn. 33 Odo 202/2002, na něž odkazuje i dovolatel, které je, stejně jako ostatní citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu, veřejnosti dostupné na jeho webových stránkách).

Dospěl-li odvolací soud k závěru, že projednání věci brání ve smyslu ustanovení § 159a odst. 5 o. s. ř. překážka věci rozhodnuté a ta je důvodem k zastavení řízení, je jeho rozhodnutí nesprávné a v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu.

Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu, a spolu s ním ze stejných důvodů i rozhodnutí soudu prvního stupně, podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř.), aniž se zabýval dalšími námitkami dovolatele, neboť ty bude moci uplatnit v dalším řízení.

Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud - i soud prvního stupně - závazný (§ 243d odst. 1 věta za středníkem o. s. ř.).

V novém rozhodnutí bude znovu rozhodnuto o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243d odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 19. listopadu 2014

předsedkyně senátu

JUDr. Hana Gajdzioková